

ASIA Sosiaalipäivystyksen menettely lastensuojeluilmoituksen kirjaamisessa

KANTELU

Kantelija on 9.9.2015 oikeuskanslerille osoittamassaan kirjoituksessa arvostellut Helsingin kaupungin sosiaalipäivystyksen menettelyä lastensuojeluilmoituksen vastaanottamisessa ja kirjaamisessa. Kantelija oli 27.8.2014 illalla soittanut sosiaalipäivystykseen tyttärensä asiassa ja halunnut tehdä lastensuojeluilmoituksen. Myöhemmin oli ilmennyt, että lastensuojeluilmoitusta ei ollut kirjattu, mutta asiaa ei ollut pystytty kantelijan sitä tiedusteltua enempää selvittämään. Kantelija on lisäksi viitannut siihen, että lapsen äidin tekemä lastensuojeluilmoitus oli kirjattu. Kantelija on katsonut tullessa syrjityksi.

SELVITYS

Kantelun perusteella Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden virasto on antanut terveys- ja päihdepalvelujen päivystyksen johtajalääkäriin 16.2.2016 päivätyn lausunnon, jonka liitteenä on sosiaali- ja kriisipäivystyksen päällikön 5.2.2016 päivätty selvitys ja sosiaalipäivystyksen johtavien sosiaalityöntekijöiden 5.2.2016 päivätty selvitys.

Selvityksen mukaan kantelija oli kysynyt kantelussa tarkoitettua asiaa sähköpostitse johtavilta sosiaalityöntekijöiltä ja nämä olivat vastanneet hänelle, ettei lastensuojeluasioissa käytössä olevasta Effica-tietojärjestelmästä löydy kantelijan tekemää lastensuojeluilmoitusta. Johtavat sosiaalityöntekijät olivat todenneet kantelijalle, että kaikkia sosiaalipäivystykseen tulevia puheluita ei aina kirjata tietojärjestelmiin, koska osa puheluista on neuvontaa ja ohjausta. Johtavat

sosiaalityöntekijät olivat vastanneet kantelijan sähköpostiin tuolloin käytettävissä olevilla tiedoilla. Sosiaalipäivystyksen työn luonteen vuoksi sosiaalipäivystyksessä työskentelee myös henkilöitä, jotka eivät ole vakituksessa työsuhteessa.

Selvityksessä on todettu, että myöhemmin johtavat sosiaalityöntekijät olivat saaneet asiasta lisätietoa. Sosiaalityöntekijä, joka oli keskustellut puhelimitse kantelijan kanssa kyseisenä iltana, oli kertonut, ettei kantelija ollut ilmaissut puhelinkeskustelussa tekevänsä asiasta lastensuojeluilmoitusta. Sosiaalityöntekijä oli arvioinut puhelinkeskustelun perusteella asian liittyvän vanhempien keskinäisiin erimielisyyksiin ja ristiriitoihin huolto- ja tapaamisasioista, mikä ei ollut johtanut lastensuojeluilmoituksen kirjaamiseen. Sosiaalityöntekijän oman arvion mukaan isän kanssa käydyn keskustelun perusteella ei ollut syntynyt perusteita lastensuojeluilmoituksen kirjaamiseen.

Selvityksen mukaan syrjivästä menettelystä ei ole ollut kyse. Asiakkaan/soittajan itse pyytäessä lastensuojeluilmoituksen kirjaamista ilmoitus kirjataan. Soittaessaan sosiaalipäivystykseen kantelija oli ollut huolissaan tyttärensä hoidosta ja siitä, että tytär joutuu viettämään aikaa yksin kotona tai äidin uuden puolison seurassa, kun äiti tekee töitä. Puhelun perusteella ei sosiaalityöntekijälle syntynyt vaikutelmaa, että lapsi olisi akuutissa hädässä. Sosiaalipäivystyksessä ei erotella ilmoittajia sukupuolen mukaan. Kantelijan kantelussa mainitseman lastensuojeluilmoituksen oli lapsen äiti tehnyt kirjallisena lapsen asuinalueen avohuollon lastensuojelun toimipisteeseen, ei sosiaalipäivystykseen.

VASTINE

Kantelija on 15.6.2016 antanut vastineen hankitusta selvityksestä. Vastineen mukaan kantelija oli puhelussaan sosiaalipäivystykseen 27.8.2014 illalla neljä tai viisi kertaa sanonut haluavansa tehdä lastensuojeluilmoituksen.

RATKAISU

Sovellettavat säännökset

Lastensuojelulain (417/2007) 25 §:n (88/2010) 1 momentissa säädetään eräiden viranomaisten velvollisuudesta lastensuojeluilmoituksen tekemiseen. Säännöksen mukaan näiden viranomaisten palveluksessa tai luottamustoimessa olevat henkilöt tai vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivat henkilöt sekä kaikki terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä.

Pykälän 1 momenttia on muutettu 1.4.2015 voimaan tulleella lailla 1302/2014.

Pykälän 2 momentin mukaan myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö voi tehdä tällaisen ilmoituksen häntä mahdollisesti koskevien salassapitosäännösten estämättä. Säännöstä koskevan hallituksen esityksen (HE 252/2006 vp) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan ilmoituksen tekijöinä voivat tulla kyseeseen esimerkiksi lapsi itse, lapsen huoltaja, vanhempi tai muu lapsen huolenpidosta vastaava yksityishenkilö, lapsen sisarus tai muu sukulainen taikka naapuri.

Hallintolain (434/2003) 2 luvussa säädetään hyvän hallinnon perusteista. Näihin kuuluu muun muassa 7 §:n palveluperiaate ja palvelun asianmukaisuus. Pykälän mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti. Hallintolain 8 §:ssä säädetään myös hyvän hallinnon perusteisiin kuuluvasta neuvonnasta. Pykälän mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Neuvonta on maksutonta. Jos asia ei kuulu viranomaisen toimivaltaan, sen on pyrittävä opastamaan asiakas toimivaltaiseen viranomaiseen.

Hallintolain 7 §:ää on muutettu 1.9.2014 voimaan tulleella lailla 368/2014.

Arviointia ja johtopäätökset

Edellä mainitussa lastensuojelulain 25 §:n 2 momentissa on säädetty tilanteista, joissa lastensuojeluilmoitus voidaan tehdä ilman siihen liitettyä nimenomaista velvollisuutta.

Lastensuojelulain 25 §:ssä ei ole tarkemmin määritelty tai yksilöity sitä, missä tilanteessa ilmoitus on tehtävä tai se voidaan tehdä. Oikeuskirjallisuudessa on todettu, että kyse on siis aina ilmoitusvelvollisen tahon tai ilmoituksen tekemiseen oikeutetun tahon subjektiivisesta arviosta lapsen tilanteesta. Arviointi siitä, tuleeko lastensuojeluilmoitus tehdä, perustuu siihen kulloiseenkin arvioon, joka on tehtävissä tapahtumahetkellä. Tarkoituksena on, että aina voidaan varmistaa lapsen perustuslain 19 §:n mukainen välttämätön huolenpito. (Tapio Rätty: Lastensuojelulaki. Porvoo 2015. s. 236)

Lastensuojeluilmoitus voidaan tehdä suullisesti tai kirjallisesti. Mikäli lastensuojeluilmoitus otetaan vastaan suullisesti, esimerkiksi puhelimesta, viranhaltijan tulee tehdä kirjaus ilmoituksesta, sen tekijästä ja sisällöstä.

Saadussa selvityksessä ja toisaalta kantelussa ja kantelijan omassa vastineessakin on kerrottu kantelijan 27.8.2014 sosiaalipäivystyksen sosiaalityöntekijän kanssa käymästä puhelinkeskustelusta ristiriitaisesti. Kantelija on painottanut ilmaiseensa haluavansa tehdä asiassa lastensuojeluilmoituksen. Selvitysten mukaan taas kantelija ei ollut puhelinkeskustelussa ilmaissut tehtävänsä asiasta lastensuojeluilmoitusta ja sosiaalityöntekijän oman arvion mukaan puhelinkeskustelun perusteella ei ollut syntynyt perusteita lastensuojeluilmoituksen kirjaamiseen. Asiasta ei ole saatavissa lisäselvitystä, eikä asiaa ole käydyt puhelinkeskustelun osalta näin ollen mahdollista varmuudella arvioida.

Totean asiassa käytettävissä olleen selvityksen perusteella, että kaikkea viranomaistoimintaa säätelevän hallintolain hyvää hallintoa määrittelevien 7 ja 8 §:n mukaisten palvelu- ja neuvontaperiaatteiden mukaista olisi nähdäkseni kuitenkin ollut, että kantelijan kanssa puhelinkeskustelun käynyt sosiaalityöntekijä olisi varmistanut, oliko kantelija tarkoittanut tehdä lastensuojeluilmoituksen. Hallintolain mukaisten hyvän hallinnon perusteiden mukaisesti asiakkaan yhteydenoton jäädessä tulkinnanvaraiseksi sen oikea tarkoitus on varmistettava asiakkaalta ja hänelle on tämän jälkeen ilmoitettava, mihin toimenpiteisiin yhteydenoton johdosta on ryhdytty.

Saatan Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden keskuksen sosiaalipäivystyksen tietoon edellä lastensuojeluilmoitusten vastaanottamisesta ja kirjaamisesta lausumani.

Apulaisoikeuskansleri

Risto Hiekkataipale

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Irma Tolmunen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

KÄYNTIOSOITE
POSTIOSOITE

Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 20, 00023 Valtioneuvosto

PUHELIN 0295 16001
TELEFAKSI 09 160 23975

E-MAIL etunimi.sukunimi@okv.fi
INTERNET www.okv.fi